

Nye ssb.no

Av *Per Olav Løybak*

Seksjonssjef, Nye ssb.no, Statistisk sentralbyrå, Norge, Epost: plo@ssb.no

1. Bakgrunn

Statistisk sentralbyrå etablerte ssb.no etablert i mars 1995, som en av de første statistikkbyråer i verden. I juni 1999 ble det besluttet at ssb.no skulle være SSBs primære publiseringskanal med daglige frigivninger, og begrepet "Dagens statistikk" ble etablert. Dette markerte den siste, store tekniske omleggingen av ssb.no, og det er i prinsippet denne løsningen vi benytter i dag.

Frem til 1999 ble alle nye tall blitt frigitt i "Ukens statistikk" hver torsdag morgen. Fra januar 2000 ble alle publikasjoner gratis på ssb.no og i juni 2002 åpnet Statistikkbanken.

I perioden 2000 til 2005 hadde dagens webløsning sin beste periode. SSB mottok blant annet flere priser for webtjenesten, og brukerne var i stor grad meget fornøyd. Men manglende utvikling av nye tjenester begynte etter hvert å sette sine spor. I løpet av 2007 ble det mer og mer klart at det var nødvendig med en omfattende oppgradering av SSBs web, og det var flere indikasjoner på dette.

I sluttbrukertester kom det mer og mer frem at brukerne syntes det var vanskelig å finne frem blant det omfattende innholdet på ssb.no. De savnet også bedre og mer brukervennlig presentasjon av innholdet, og de etterspurte oftere et bedre søk, hvilket også indikerer problemer med å finne frem til den statistikk de var ute etter.

Omfanget av statistikkformidlingen på ssb.no har økt hvert år siden starten. Men dagens publiseringsrutiner er fortsatt like manuelle som tidligere, og dette tilsier et stadig økende behov for ressurser i det daglige arbeidet. Samtidig opplevdes arbeidsrutinene som lite fleksible, tunge og at utvikling av nye tjenester krevde uforholdsmessig store ressurser. En effektivisering av disse rutinene lot seg ikke gjennomføre uten en større teknisk omlegging av selve webløsningen,

Det største problemet var likevel at løsningens totale sårbarhet var stadig økende. Vi kunne ikke lenger garantere at alle frigivninger kom som de skulle, selv om ssb.no er en virksomhetskritisk tjeneste. Og det oppsto stadig flere små feil i frigivningene, som umiddelbart måtte korrigeres i tiden etter frigivning. Dette skyldes selvfølgelig et stort innslag av manuelle rutiner, som øker risikoen for feil. Kombinert med høyere tempo og økt omfang i formidlingen, ga dette dystre fremtidsutsikter for dagens tekniske løsning for ssb.no.

2. Prosjektet Nye ssb.no

Arbeidet med Nye ssb.no startet i det små sommeren og høsten 2007, med analyse av de problemstillingene som er nevnt ovenfor. Samtidig ble ambisjoner og mål for den nye tjenesten utviklet og formidlet internt i SSB. De første beslutninger om å utvikle en ny webtjeneste ble fattet høsten 2007 i forbindelse med arbeidsprogrammet for 2008. Prosjektet ble dermed formelt opprettet fra 1. januar 2008.

Vinter og vår 2008 ble benyttet til å utarbeide omfattende løsningsskisser over hvordan den nye tjenesten kunne løse de utfordringene vi sto overfor og til å drøfte disse skissene med store deler av

SSB i egne møter. Samtidig ble det utarbeidet meget detaljerte kravspesifikasjoner for selve løsningen, basert på at den skulle utvikles på den "tradisjonelle" måten, som en stor enkeltbestilling til IT (fossefallsmetoden). Kravspesifikasjonene var godkjent 1. august 2008, og utviklingen av løsningen kunne ha startet da.

På dette tidspunktet fantes det ikke tilstrekkelig med ledige IT-ressurser for å starte utvikling av en så stor løsning som Nye ssb.no. Og det fantes heller ikke rammeavtaler for å kunne hente inn ekstern IT-bistand til prosjektet, selv om det var bevilget penger til slike innkjøp. Perioden fra høsten 2008 frem til sommeren 2009 gikk dermed med til å forberede oppstart av utviklingsdelen av prosjektet. Og til å forbedre og videreutvikle kravene til løsningen, i dialog med SSBs fagseksjoner.

Våren 2009 ble det så besluttet at Nye ssb.no skulle utvikles ved hjelp av utviklingsmetoden SCRUM, en av flere såkalte "smidige metoder" (Lean development). Til forskjell fra fossefallsmetoden, opererer man her med korte arbeidsperioder på 3-4 uker ("sprinter") med konkrete bestillinger og konkrete leveranser. Produkteier er ansvarlig for den prioriterte listen over ønsket funksjonalitet, og bestiller utvikling av ferdige løsninger fra ett eller flere utviklingsteam, bestående av både IT-utviklere, arkitekter, fagpersoner og testere.

Selve utviklingen av Nye ssb.no etter den nye metoden startet derfor i august 2009, og det er til nå gjennomført 15 utviklings-sprinter á 3 uker, det meste av tiden med 3 team. Vi har foreløpig anslått et behov for om lag 20 sprinter for å kunne utvikle en minimumsløsning av Nye ssb.no som kan lanseres for brukerne.

3. Visjon og ambisjoner

For å kunne gi arbeidet med Nye ssb.no tilstrekkelig tyngde og retning, ble det blant annet utviklet et eget styringsdokument, hvor det faglige grunnlaget for tjenesten ble fastlagt. Nedenfor gjengir vi kort noen av hovedmomentene for arbeidet med Nye ssb.no.

Visjon:

"Ssb.no er stedet du vender tilbake til når du skal vite mer om det norske samfunnet."

Hovedmål (Effektmål)

"Ssb.no skal gi brukeren kunnskap om det norske samfunnet gjennom å gi konkrete statistiske svar på det brukeren ønsker å vite, samt gi relevante analyser. Informasjonen skal tilfredsstillende eller overstige brukernes forventninger til kvalitet, detaljgrad og muligheter for sammenlikninger."

Delmål (Effektmål)

- Fakta* ssb.no skal gi brukerne rask og enkel tilgang til fakta om det norske samfunnet, ved både overordnet og detaljert informasjon.
- Forståelse* ssb.no skal bidra til at brukerne forstår hvordan tall og statistikk framkommer og henger sammen, slik at de kan omdanne statistiske fakta til kunnskap om Norge.
- Folkeopplysning* ssb.no skal drive folkeopplysning ved å gi brukerne informasjon de ikke visste at de trengte, og ved hjelp av ulike verktøy hjelpe brukerne til å anvende og å spre kunnskapen.

Ambisjoner (Prosjektmål)

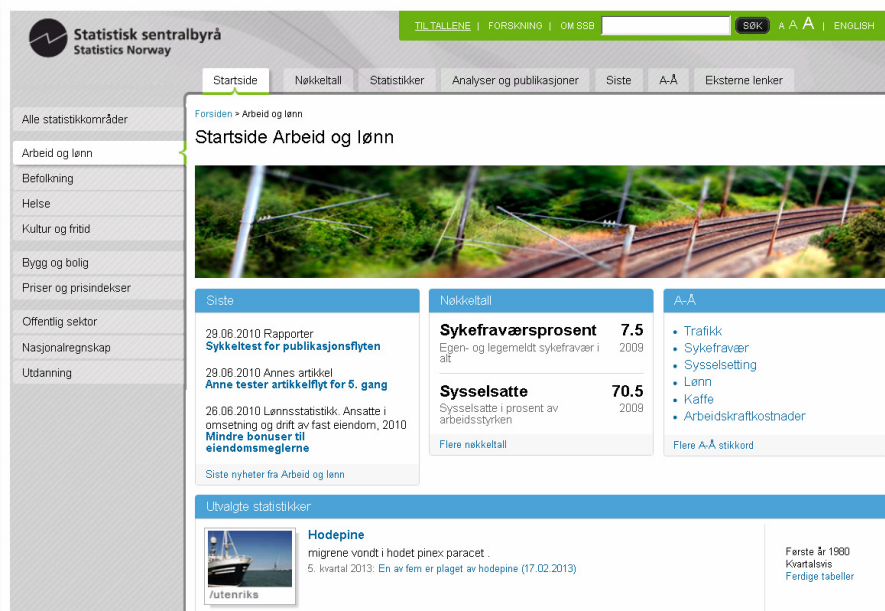
Nytt brukergrensesnitt: Etablere ny design og nytt grafisk brukergrensesnitt for ssb.no, herunder revidert struktur og nye sidetyper for innhold.

Nye tjenester for vid spredning: Utvikle nye tjenester og funksjonalitet for såkalte distribuerte informasjonsobjekter, det vil si å tilgjengeliggjøre innholdselementer (tall, tabeller, grafer med mer) utenfor ssb.no.

Nye publiseringssystemer: Utvikle nye brukervennlige publiseringssystemer med publiseringsrutiner der fagseksjonene i større grad kan tilrettelegge eget innhold.

4. Nytt brukergrensesnitt

Utvikling av et nytt og forbedret brukergrensesnitt har første prioritet. Det er gjort mange valg for det nye grensesnittet, som vi mener skal forbedre brukerens evne til å finne og bruke informasjonen på Nye.ssb.no. Nedenfor kommenteres noen av disse. Som referanse vises her et eksempel på en (uferdig) side per juni 2010.

Navigasjon/Informasjonsarkitektur

Det ble tidlig besluttet å teste ut en løsning med en 2-dimensjonal navigasjon gjennom hele løsningen, slik at brukerne lett kunne finne innhold basert på to enkle valg: statistikkemne og innholdstype. Høyre marg inneholder en oversikt over SSBs statistikkemner (arbeid, befolkning osv.), mens en toppmeny inneholder valg av informasjonsnivå og de ulike innholdstyper vi publiserer.

Letesider/Kjernesider

Vi har valgt å dele de nye sidene i to hovedkategorier. Letesider skal først og fremst gjøre det enkelt for brukeren å finne frem til den detaljerte informasjon hun ønsker, selv om også disse sidene kan inneholde overordnet statistikk. Eksempler her er "Startside" og "Nøkkeltall". Men det er først og fremst på kjernesidene "Statistikker" og "Analyser og publikasjoner" vi formidler de statistiske funnene og analysene.

Filter

Innenfor et statistikkemne vil det kunne listes opp mange enkeltprodukter. I utgangspunktet vil vi vise alle produktene (med sorteringsmulighet), men vi vil også gjøre det mulig å avgrense emnet til ett eller flere underemner. Til dette benytter vi en filterfunksjon, slik en del søkemotorer (og blant annet finn.no i Norge) benytter.

Søk

Vi innfører en helt ny og kraftig søkemotor for Nye.ssb.no. Denne vil håndtere flere kilde-systemer og gi langt bedre søkeresultater enn vi har mulighet for i dag.

De kjerneverdiene vi ønsker å formidle til brukeren gjennom selve designet på grensesnittet er: "Enkelt – Solid – Friskt". Foreløpige tester viser at brukerne er fornøyd med det de ser, og at de betegner grensesnittet som "ryddig" og "klassisk".

5. Intern arbeidsflyt og verktøy

Dagens løsning er preget av å være utviklet over mange år, og inneholder et meget stort antall enkeltrutiner, script, verktøy, koblinger og filsystemer/kataloger. Målet med Nye ssb.no er å erstatte disse med nye, interne arbeidsverktøy og rutiner som gjør det enklere, sikrere og mer effektivt å formidle ny statistikk.

CMS og portal

Selve webløsningen utvikles i et norsk Content Management System (CMS) ved navn Enonic. Dette systemet inneholder løsninger for lagring av alle innholdselementene, mens også selve portalløsningen for oppsett og publisering av de enkelte websidene. Systemet er tilrettelagt for desentralisert publisering slik at fagseksjonene selv kan forberede publiseringene dersom det er ønskelig.

Dashboard

For å kunne ha oversikt over status og oppgaver i den daglige publiseringen, utvikles det egne oversiktssider (dashboard) både for fagseksjonene og for den sentrale webtjenesten (desken). Her vil man kunne følge status for egne statistikker og gå rett til de verktøyene man trenger i arbeidet.

Organisering av desk

Som er forberedelse til nye rutiner og verktøy er det besluttet å omorganisere flere seksjoner i SSB knyttet til publisering på web. Sentralt i den nye organiseringen vil det etableres en ”desk”, slik man finner i mange aviser og redaksjoner. Her vil mye av det daglige publiseringsarbeidet styres fra og kontrolleres. Rundt desken etableres det nye fagmiljøer som bistår interne og eksterne brukere (inkl media) utover den daglige publiseringen.

Statistikkbanken

Et sentralt element i den nye løsningen vil være Statistikkbanken, fordi vi baserer det meste av tallpublisering på Nye ssb.no med direkte koblinger til tall og tabeller lagret i Statistikkbanken. Dette skal sikre både konsistens og en mer effektivitet formidling (lagre en gang – bruk mange ganger).

Tabellbygger

For å kunne etablere publiserbare tabeller på web med direkte kobling til Statistikkbanken, er det utviklet et nytt verktøy for å kunne definere dynamiske tabeller.

Publikasjonsdatabase

Arbeidet med å digitalisere og publisere alle SSBs tidligere utgitte publikasjoner (ca. 19 000) er godt i gang og vil være ferdig i løpet av et par år. For å gjøre disse publikasjonene og metadata om dem tilgjengelig i Nye ssb.no, er det tatt i bruk en ny publikasjonsdatabase, som er direkte knyttet til weben via den nye søkemotoren.

6. Nye tjenester

En tredje viktig ambisjon med prosjektet Nye ssb.no, er å gjøre det enklere og raskere å utvikle nye tjenester, etter hvert som behovene hos brukerne utvikler seg. Dette gjelder også å gi tilgang direkte til noen av våre kildesystemer via nye innganger (såkalte API'er). I første omgang ønsker vi å gjøre det enklere for brukerne å videreformidle statistikk fra SSB på sine egne webløsninger ved hjelp av såkalte ”distribuerte objekter”. Vi ser for oss løsninger veldig likt måten man kan publisere video fra YouTube på egne nettsteder.

Tilsvarende ønsker vi å etablere langt bedre løsninger for å kunne benytte SSBs tjenester fra mobile løsninger, slik at vi kan bevege oss fra gårdagens ”Kom til ssb.no” til morgendagens ”SSB – Vi er der du er”.